

De Vlaamse minister van Onderwijs

De Viceminister-president van de Vlaamse Regering

CONCEPTNOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Professionele bachelor verpleegkunde

1. Vooraf

Onderstaand voorstel tot een hervorming van de professionele bacheloropleiding verpleegkunde betreft één aspect binnen heel wat evoluties met betrekking tot het onderwijsaanbod voor de zorgsector. Op verschillende punten is dit landschap immers in beweging. Behalve de Europese richtlijn en de impact op de bacheloropleiding verpleegkunde is er bijvoorbeeld de HB05-opleiding in Vlaanderen, die eveneens gevat wordt door dezelfde Europese en federale wetgeving. Het federale kader is zelf ook in evolutie, met onder andere een herwerking van KB78. De discussie over de bijzondere beroepstitels is dan weer een gedeelde materie voor het federale en het gemeenschapsniveau. Bovendien zet ook de Franstalige gemeenschap stappen in de organisatie van de opleidingen verpleegkunde (bachelier en breveté), eveneens in dialoog met de federale overheid.

Deze conceptnota beperkt zich tot de specifieke en dringende nood om de bacheloropleiding verpleegkunde te laten voldoen aan de Europese richtlijn, in functie van de verdere accreditatie van deze opleidingen door de NVAO. Dit betekent concreet dat er **vóór 1 oktober 2015** een duidelijke politieke keuze dient te zijn van hoe onze bacheloropleidingen aan de verplichtingen van de richtlijn kunnen voldoen. Dit voorstel van oplossing blijft echter een element binnen de verschillende evoluties die hierboven geschetst worden. Er zal blijvende monitoring van alle stappen nodig zijn om het opleidingslandschap als geheel verder vorm te geven. Die afstemming kan ook bepalend zijn voor uiteindelijke keuzes met betrekking tot bepaalde modaliteiten die deze conceptnota nog openlaat. Het mag duidelijk zijn dat het hier uitgewerkte kader, binnen dit volatiele geheel, ook nog het nodige overleg met alle stakeholders en betrokken overheden zal vergen. Dat overleg betreft ook het overleg met de federale overheid met betrekking tot onder meer de bijzondere beroepstitels, KB78 en de modaliteiten voor de contractsages. Deze conceptnota beoogt om nu een duidelijke keuze te maken voor de bacheloropleiding verpleegkunde:

- o de verlenging tot 240 studiepunten;
- o de introductie van een contractstage;
- o het generiek maken van de verlengde opleiding zodat iedere afgestudeerde bachelor verpleegkunde aan de slag kan in alle settings.

Deze conceptnota gaat niet dieper in op de HBO5-opleiding verpleegkunde. Wel is het duidelijk dat ook die deel uitmaakt van de vele evoluties die hierboven zijn geschetst. Momenteel is aan de HBO5-opleidingen eveneens de opdracht gegeven om via hun kwaliteitszorgsysteem aan te tonen hoe ze voldoen aan de Europese richtlijn. De Commissie Hoger Onderwijs zal dit aspect mee controleren bij het zelfevaluatierapport dat de scholen tegen 15 mei 2016 moeten opstellen. Het ruimere pleidooi voor de verhouding tussen de bacheloropleiding en de HBO5-opleiding blijft dat beiden cruciaal zijn voor de Vlaamse zorgsector en in die zin een eigen plaats moeten blijven krijgen binnen de leerladder. Een duidelijke differentiatie tussen de opleiding op niveau 5 en de opleiding op niveau 6 blijft hiervoor onontbeerlijk. Specifiek met betrekking tot de HBO5-opleiding verpleegkunde is ook het ruimere gegeven van de uitbouw van het HBO5 als onderwijsniveau en de omvormingen van de opleidingen op basis van de te ontwikkelen beroeps- en onderwijskwalificaties. Vanuit die visie en met het oog op de Europese richtlijn blijven dus ook de inspanningen omtrent de HBO5-opleiding onverminderd verderlopen.

2. Samenvatting

Verpleegkundigen in spe krijgen een intensievere opleiding

De bacheloropleiding verpleegkunde wordt helemaal vernieuwd en in de toekomst gespreid over 240 studiepunten in de plaats van 180. De normale studieduur stijgt dus van drie naar vier jaar. In de eindfase van de nieuwe opleiding gaan de studenten wel al deeltijds aan de slag binnen de zorgsector.

Daarvoor willen we een nieuw concept lanceren: de contractstage, gebaseerd op een overeenkomst tussen de student, de werkplek en de hogeschool. Het gaat hierbij om een vorm van 'stage plus' waarbij studenten als 'verpleegkundige in opleiding' meedraaien in ziekenhuizen, woonzorgcentra, de geestelijke gezondheidszorg, de thuiszorg... Zo zullen ze nog meer praktijkervaring opdoen, wat tevens een vereiste is van de Europese richtlijn. Tegelijkertijd zullen ze nog verder opleiding krijgen door de hogeschool. De bachelorproef kan mee worden geïntegreerd in de contractstage, om de wisselwerking tussen praktijk, onderwijs en onderzoek nog meer te bevorderen.

Er wordt momenteel onderzocht of de studenten voor de prestaties die ze in het kader van een contractstage al zullen leveren op de werkvloer ook een vergoeding kunnen krijgen. Om dit idee te realiseren komt er een platform waarin de opleidingen nauw gaan samenwerken met het werkveld. De concrete modaliteiten van deze

contractstage zullen binnen het platform worden voorbereid en vervolgens in samenwerking door alle bevoegde overheden, Vlaams en federaal, worden bepaald.

De huidige vervolgoopleidingen worden afgebouwd

Ongeveer 40% van de verpleegkundigen volgt nu al een extra bachelor-na-bacheloropleiding (banaba) van 60 studiepunten met het oog op specialisatie en vaak ook het verwerven van een bijzondere beroepstitel - een systeem dat momenteel in de zorgsector ter discussie staat. Wanneer de basisopleiding uitbreidt tot 240 studiepunten zal het mogelijk zijn om een deel van de verdieping die nu gerealiseerd wordt in de banaba's te veralgemenen en in te bedden binnen de vierjarige opleiding zelf. Dat zal precies gebeuren via de uitgebreide stage, de focus van de bachelorproef en een aanbod van keuzevakken. Daar waar het werkveld nood heeft aan meer doorgedreven specialismen (bovenop de bredere basisopleiding) kan er via postgraduatoren of andere vormen van levenslang leren worden gewerkt. Instellingen voor hoger onderwijs kunnen hier zeker, in overleg met het werkveld, een rol in blijven spelen. Met de federale minister van volksgezondheid zullen we overleggen hoe de regelgeving omtrent de bijzondere beroepstitels hierop al dan niet moet/kan worden aangepast.

Naast de banaba's is ook de master verpleegkunde een mogelijkheid voor verpleegkundigen om verder te studeren. Momenteel wordt die nog voorafgegaan door een schakelprogramma van 60 studiepunten. Ook daarvan wordt, in samenspraak met de universiteiten, bekeken in welke mate het schakeljaar, geheel of gedeeltelijk, reeds op een bepaald moment in de verlengde opleiding kan worden aangeboden als keuzepakket.

De bacheloropleiding wordt dus langer, maar in de praktijk blijven studenten na drie jaar doorstromen naar het werkveld en wordt de nood aan vervolgoopleidingen (de huidige banaba's en het schakelprogramma) afgebouwd. De nieuwe regeling geldt voor studenten die starten vanaf academiejaar 2016-2017. Dat geeft de opleidingen een jaar de tijd om het curriculum volledig te vernieuwen. Die vernieuwing beperkt zich niet enkel tot de stagecomponent maar betreft de hele integratie van theoretisch en klinisch onderwijs binnen een generieke basisopleiding verpleegkunde van vier jaar. Voor studenten die nog tot en met het academiejaar 2015-2016 van start gaan of gingen, blijft de opleiding nog zoals ze nu is: zij zullen na drie jaar afstuderen als verpleegkundige.

De Europese richtlijn

De vernieuwing komt er naar aanleiding van de vernieuwde Europese richtlijn met betrekking tot de gereguleerde beroepen. Die stelt dat opleidingen verpleegkunde minimaal 3 jaar (4.600 uren) moeten tellen, waarvan minstens de helft (2.300 uren) klinische praktijk naast minstens een derde theorie.

De NVAO is verplicht om na te gaan of de bacheloropleidingen voldoen aan de Europese regelgeving. De NVAO stelde vast dat de huidige opleidingen van hoge kwaliteit zijn maar te weinig uren stage tellen. Een task force met de hogescholen en het werkveld kwam tot het voorstel om de studieduur van de opleiding uit te breiden en om deze vernieuwing uit te werken tot een win-win-situatie voor studenten en de zorgsector.

Decretaal kader: Codex Hoger Onderwijs artikel II.161

"De Vlaamse Regering kan de studieomvang van bachelor- of masteropleidingen uitbreiden om op die manier de bij of krachtens de wet, het decreet of de Europese richtlijn vastgelegde voorwaarden of richtlijnen met betrekking tot de studieomvang te realiseren met het oog op de toegang tot het beroep."

Dit artikel voorziet expliciet de mogelijkheid om de studieomvang van opleidingen uit te breiden in functie van reglementering betreffende de toegang tot het beroep. Het bevestigt tegelijkertijd het uitzonderlijke karakter van deze ingreep, die dus voor de rest van het hoger onderwijs geen precedentwaarde heeft.

Belang van afstemming

De voorgestelde hertekening van de bacheloropleiding verpleegkunde is fundamenteel en vergt een goede afstemming met de federale overheid en de hele zorgsector. Verder overleg op verschillende niveaus zal nodig zijn om tijdens de komende jaren de voorgestelde vernieuwing verder te concretiseren en te implementeren.

Vervolgafspraken

- o De Vlaamse Regering gaat akkoord met het voorstel van oplossing met betrekking tot de conformiteit van de professionele bacheloropleiding verpleegkunde aan de Europese richtlijn.
- o De Vlaamse minister van Onderwijs communiceert dit akkoord aan de NVAO in functie van de accreditatie van de opleidingen vanaf 1 oktober 2015.
- o De Vlaamse minister van Onderwijs geeft de opdracht aan de hogescholen om in nauw overleg met het werkveld een nieuw curriculum uit te tekenen voor een generieke opleiding van 240 studiepunten die van start kan gaan in het academiejaar 2016-2017.
- o De Vlaamse minister van Onderwijs en de Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin zetten het overleg verder met het federale niveau over de implicaties van dit voorstel binnen het hele landschap van de zorgopleidingen: de bijzondere beroepstitels, KB78, de modaliteiten voor de contractstages...

3. AANLEIDING: de Europese richtlijn

- o De Europese richtlijn vraagt dat opleidingen tot "algemeen verantwoordelijk ziekenverpleger" minstens 3 jaar duren (4.600

uren), waarvan minstens een derde theoretisch onderwijs en minstens de helft klinisch onderwijs.

- o Gelet op de uitzonderlijke didactische meerwaarde van innovatieve vormen van praktijkonderwijs (bv. skills labs, simulatieonderwijs) zullen we vanuit Vlaanderen, waar mogelijk samen met de Franse Gemeenschap of de federale overheid, stellen dat deze vormen van praktijkonderwijs wel degelijk behoren tot wat de Europese richtlijn omschrijft als klinisch onderwijs. Deze visie zal worden bepleit bij alle stakeholders, waaronder bijvoorbeeld ook de NVAO.

Kader

Europa heeft geen bevoegdheid op het vlak van onderwijs. Niettemin zijn bepaalde opleidingen geïmpacteerd door Europese regelgeving die tot stand komt omtrent gereguleerde beroepen. Daarover kan Europa richtlijnen uitvaardigen op basis van de bevoegdheden zoals het vrij verkeer van personen en diensten en de onderlinge erkenning van beroepskwalificaties. Deze richtlijnen komen tot stand via wetgevend initiatief van de Europese Commissie.

De "verantwoordelijk algemeen ziekenverpleger" is één van die gereguleerde beroepen en is momenteel onderhevig aan richtlijn 2005/36/EG en vanaf 18 januari 2016 aan de geactualiseerde richtlijn 2013/55/EU. De richtlijn bevat in hoofdzaak de volgende aspecten:

- o De toelating tot de opleiding: na 12 jaar algemeen onderwijs (leerplichtonderwijs) of op basis van een toelatingsexamen na 10 jaar algemeen onderwijs (indien geen diploma secundair);
- o Minimale duur van de opleiding: 3 jaar met minstens 4.600 uren (tevens uit te drukken in studiepunten, waarbij in Vlaanderen 1 studiepunt staat voor 25 tot 30 uur studiebelasting en opleidingen van 180 studiepunten als driejarige opleidingen gelden);
- o Minimaal aandeel theoretisch onderwijs: één derde van de minimale opleidingsduur = 1.534 uur;
- o Minimaal aandeel klinisch onderwijs: de helft van de minimale opleidingsduur = 2.300 uur;
- o De definities van theoretisch en klinisch onderwijs (cf. infra);
- o De 7 domeinen waarbinnen klinisch onderwijs moet worden gelopen;
- o De 8 competenties die alle beroepsbeoefenaars moeten kunnen toepassen.

Inwerkingtreding

De toekomstige beroepsbeoefenaars en hun opleiding moeten dus aan de nieuwe richtlijn voldoen vanaf het academiejaar 2016-2017. Zo zal het ook opgenomen worden in de federale wetgeving die de omzetting van de Europese richtlijn regelt.

Toezicht en omzetting

De Europese Commissie ziet toe op de omzetting ervan in de lidstaten. In 2009 kwamen er al vragen over de Belgische implementatie voor verpleegkunde, die leidden tot de decretale

verankering van enkele eisen en de verantwoordelijkheid van iedere instelling om de opleiding te conformeren, de taak van de NVAO om deze richtlijn expliciet mee te onderzoeken in functie van accreditatie, en het afschaffen van de afstudeerrichtingen in de opleiding, die volgens Europa immers als generieke opleiding alle deeldomeinen moet bevatten.

Ook voor de HBO5-opleidingen is de vereiste om aan de Europese richtlijn te voldoen reeds opgenomen in de regelgeving. Dit wordt reeds expliciet gesteld in de omzendbrief (SO/2008/04) en zal door de Commissie Hoger Onderwijs eveneens afzonderlijk worden gecheckt bij de reeds voorziene kwaliteitstoets in 2016.

Het federale niveau en de gemeenschappen hebben de nodige technische afspraken gemaakt om de nieuwe Europese richtlijn om te zetten in wetgeving. Minister De Block heeft de gemeenschappen ook gevraagd om ervoor te zorgen dat de opleidingen verpleegkunde voldoen aan de Europese normen. Tussen de gemeenschappen en het federale niveau zal dan ook verder overleg nodig blijven voor de omzetting van de richtlijn.

Bepalingen omtrent klinische stage

De richtlijn bevat reeds langer bepalingen over de duur van de opleiding verpleegkunde en het aandeel stage: 4.600 uur in totaal, waarvan minstens de helft (2.300 uur) klinische stage.

De richtlijn bepaalt ook al langer dat klinische stage plaatsvindt in teamverband en in rechtstreeks contact met een gezonde persoon of patiënt en/of gemeenschap. Dit onderwijs wordt gegeven in ziekenhuizen en andere instellingen voor gezondheidszorg. Ook verzorging thuis wordt vermeld. Op grond van verworven kennis, vaardigheden en competenties moet de student de vereiste algemene verpleegkundige verzorging leren plannen, verstrekken en beoordelen. De student leert niet alleen in teamverband werken, maar moet ook leren om als teamleider op te treden en zich bezig te houden met de organisatie van de algemene verpleegkundige verzorging, waaronder de gezondheidseducatie voor individuele personen en kleine groepen binnen instellingen voor gezondheidszorg of in de gemeenschap.

Een niet onbelangrijk detail is dat de nieuwe richtlijn de invulling van de stage wijzigt van "voldoende klinische ervaring" naar "adequate klinische ervaring", gevolgd door het belang van de vormende waarde ervan, het toezicht en de plaats (met voldoende personeel en uitrusting).

Innovatief onderwijs als adequate klinische ervaring

De Vlaamse hogescholen zetten in op innovatief onderwijs, met onder meer investeringen in hoogtechnologische uitrusting en de uitbouw van skills labs en simulatie-onderwijs (high-fidelity patient simulation). Hoewel het hier geen onderwijs betreft "in rechtstreeks contact met een gezonde persoon of patiënt en/of gemeenschap" stelt Vlaanderen ten aanzien van de Europese richtlijn dat deze vormen van innovatief onderwijs wel degelijk behoren tot het klinisch

onderwijs. Het leereffect dat binnen de contouren van skills labs kan worden bereikt is vaak zelfs aanzienlijk groter dan wat binnen de context van een stage op de werkplek mogelijk is, bijvoorbeeld omdat de complexiteit van de situaties gradueel kan worden opgevoerd en uitzonderlijke situaties kunnen worden gesimuleerd.

Het is dus duidelijk dat deze vormen van onderwijs minstens zo adequaat zijn als de meer reguliere vormen van klinisch onderwijs zoals beschreven in de Europese richtlijn: hun vormende waarde staat buiten kijf en de mogelijkheden voor toezicht en uitrusting zijn optimaal. De valorisatie van innovatief onderwijs als klinische praktijk is ook noodzakelijk om aan de vraag naar extra praktijk tegemoet te komen. Indien daarvoor enkel een beroep wordt gedaan op traditionele vormen van stage op de werkvloer, dan stijgt de stagedruk dermate dat het werkveld hiervoor geen kwalitatieve ondersteuning meer kan bieden. Zeker bij een studieduurverlenging tot vier jaar is het dus noodzakelijk om de verschillende vormen van praktijkonderwijs optimaal in te zetten.

4. PROBLEMATIEK: aandeel stage in professionele bachelor

- o De bacheloropleidingen tellen te weinig uren klinische stage. De Europese richtlijn vereist er 2.300, de opleidingen komen gemiddeld aan 1.400 uren. Er is dus nood aan 24 extra weken stage.
- o Er is dringend nood (voor 1 oktober 2015) aan een richting van oplossing om de NVAO toe te laten een tijdelijke accreditatie te verlenen.

Aanvullende visitatie over Europese richtlijn

De accreditatie van de bacheloropleidingen loopt af op 1 oktober 2015. Omdat de NVAO bij de nieuwe accreditatie moet bevestigen dat de opleiding voldoet aan de Europese richtlijn, is een aanvullende visitatie uitgevoerd met betrekking tot de stagecomponent (aanvullend visitatierapport als bijlage 2). Op basis daarvan geeft de NVAO aan de accreditatie slechts tijdelijk te kunnen toekennen (maximum voor drie jaar, dus tot uiterlijk 30 september 2018), waarbij een oplossing in het vooruitzicht moet worden gesteld omtrent het niet bereiken van de vereiste 2.300 uur klinische stage. Er is immers gebleken dat de huidige opleidingen geen 2.300 uren klinische stage tellen. Gemiddeld komen zij aan 1.400 uren, wat een tekort betekent van 900 uren.

De (goede) visitatieresultaten blijven overeind

Ongeacht de vaststellingen omtrent het aantal uren stage bevestigt de commissie de (goede) resultaten van de initiële visitaties:

- o eindoordeel goed: Odisee, HoGent, PXL, UCLL (in Limburg zelfs met bijzonder kwaliteitslabel voor onderwijsinnovatie)
- o eindoordeel voldoende: Vives, Karel de Grote, Thomas More, Artevelde, AP

o eendoordeel voldoende, mits herstelvisitatie: HoWest, Erasmus

Alle opleidingen zijn dus kwalitatief in orde. HoWest en Erasmus stelden intussen een herstelplan op waardoor ook zij in aanmerking komen voor een tijdelijke accreditatie van drie jaar.

Alle opleidingen hebben minder dan 2.300 uren stage

Op basis van de strikte definitie van klinische stage voldoet geen enkele opleiding aan de vereiste 2.300 uren. De range gaat van 1.216 (Vives Noord) tot 1.860 (HoWest).

Specialisatie binnen de basisopleiding (afstudeerrichtingen) is grotendeels ok

De Europese richtlijn vraagt ook dat de opleiding generiek is en de verschillende competenties en domeinen voldoende afdekken. Vroeger hadden de bacheloropleidingen afstudeerrichtingen in bepaalde deeldomeinen. Onder invloed van Europa zijn die geschrapt en zijn de opleidingen breder geworden.

De bevindingen van de oorspronkelijke visitatiecommissie hierover zijn opnieuw opgenomen in deze beoordeling. Destijds kregen nog enkele hogescholen aanbevelingen om het curriculum nog meer te verbreden (PXL, HoWest, Odisee (vroeger KAHO), UC Limburg, Vives).

Tijdelijke accreditatie van drie jaar mits een richting van oplossing om te voldoen aan de Europese richtlijn

Ondanks de goede visitatieresultaten kan de NVAO de accreditatie van de bacheloropleidingen verpleegkunde slechts verlengen wanneer er een perspectief van oplossing is waarmee deze opleidingen kunnen voldoen aan de Europese richtlijn. Op basis van het voorgelegde voorstel kan de NVAO dan aan alle opleidingen een tijdelijke accreditatie verlenen van drie jaar, om die vervolgens na een nieuwe visitatie op basis van de grondige curriculumhervorming te bestendigen.

5. OPLOSSING: een generieke opleiding van 240 studiepunten met contractstage en afbouw van de huidige vervolgoopleidingen

- o Een algemene curriculumhervorming tot een generieke bacheloropleiding verpleegkunde van 240 studiepunten
- o Studenten in de eindfase stromen reeds door naar het werkveld via een contractstage
- o De generieke opleiding van 240 studiepunten leidt verpleegkundigen op die in alle werkdomeinen kunnen starten zonder bijkomende vervolgeopleidingen te moeten volgen. Voor bijkomende specialisaties in het kader van specifieke niches en verdere professionalisering komen er postgraduataten of andere vormen van levenslang leren, georganiseerd door hogescholen en werkveld samen

- o Dergelijke uitbreiding is voorzien in de Codex Hoger Onderwijs (artikel II.161): "De Vlaamse Regering kan de studieomvang van bachelor- of masteropleidingen uitbreiden om op die manier de bij of krachtens de wet, het decreet of de Europese richtlijn vastgelegde voorwaarden of richtlijnen met betrekking tot de studieomvang te realiseren met het oog op de toegang tot het beroep."
- o De kostprijs voor 60 extra studiepunten verpleegkunde bedraagt ongeveer 12 miljoen per jaar, te voorzien vanaf academiejaar 2019-2020.

Task force

Om een oplossing te zoeken voor de bachelor verpleegkunde hebben de kabinetten onderwijs en WVG een task force samengesteld met vertegenwoordigers uit de hogescholen (VLHORA) en het werkveld (Zorgnet Vlaanderen, Vlozo, AUVB, ICURO).

De task force stelde vast dat het onmogelijk is om de problematiek op te lossen binnen de 180 studiepunten van de huidige opleiding:

- o Het is onhaalbaar om 900 uren stage kwaliteitsvol in te bouwen binnen de bestaande drie jaar, waarin de studiebelasting voor de studenten reeds bovengemiddeld is (concreet betekent dit 24 extra weken, dus enkel te bereiken door twee volledige zomervakanties full time stages, en/of door in te boeten op de theoretische component).
- o Het alternatief om de huidige opleiding niet te verlengen en bijgevolg niet langer te laten voldoen aan de Europese regelgeving acht de task force evenmin wenselijk.

Binnen de Franse Gemeenschap heeft de bevoegde minister de hogescholen gevraagd om een curriculumhervorming voor te bereiden voor een bacheloropleiding verpleegkunde van vier jaar.

Voorstel van oplossing

Op basis van het werk van de task force en de finale standpunten van zowel de beroepsverenigingen als de hogescholen is het voorstel om te komen tot generieke opleiding van 240 studiepunten waarbij studenten in de eindfase reeds doorstromen naar het werkveld via een contractstage en op het einde zonder bijkomende vervolgopleiding kunnen starten in alle werkdomeinen.

Met de federale overheid wordt het nodige overleg gevoerd, zodat er afstemming kan gevonden worden over de omzetting van de Europese richtlijn in concrete regelgeving en over de raakvlakken met bevoegdheden van de federale overheid.

Kansen

- o Vereenvoudiging van het landschap, zowel binnen onderwijs (van een model met een basisopleiding met vele vervolgopleidingen naar één generieke basisopleiding) als binnen het werkveld (aanzet tot een verloningsmodel dat niet langer gebaseerd is op een onderscheid op basis van beroepstitels). Zeker voor wat de

beroepstitels betreft, zal afstemming nodig zijn met het federale niveau.

- o Duidelijker onderscheid met de HBO5-opleiding (niveau 5), waarvan de studieduur momenteel gelijk is aan die van de bacheloropleiding (niveau 6). In functie van die duidelijkere differentiatie zal worden nagegaan welke de gevolgen van de curriculumhervorming in de bacheloropleidingen kunnen zijn voor de HBO5-opleidingen verpleegkunde: deze gevolgen situeren zich onder andere op het vlak van de instroom en de studiekeuze, maar ook personeelsmatig op de latere werkvloer (hoe verhouden beide "verpleegkundigen" zich tot elkaar?).
- o Inperken van de sociale gevolgen van een studieduurverlenging voor studenten en van een latere instroom in het beroep.
- o Systematische verankering van de band tussen onderwijs en werkveld met kansen voor een meer evenredige spreiding van de uitstroom over het gehele zorglandschap (nu start 85% van de studenten verpleegkunde na hun studies in het ziekenhuis terwijl de noden in de woonzorgcentra, geestelijke gezondheidszorg en thuisverpleegkunde even groot zijn).

Impact

- o Voor de studenten die momenteel geen vervolgopleiding aanvatten zullen de studiekosten stijgen. Dit kan men gedeeltelijk compenseren door een vergoeding bij contractstages te voorzien. Deze piste moet sociaal-juridisch en arbeidsrechtelijk verder worden uitgeklaard, opnieuw in nauw overleg met het werkveld en de federale overheid.
- o Voor het werkveld: de latere instroom in het beroep wordt beperkt door de structurele inzet van stagiairs na drie jaar opleiding. Het werkveld zal daarbij mee instaan voor de vergoeding van de contractstages.
- o Voor de overheid: op basis van de huidige kostprijs van de opleiding en het huidige aantal studenten bedraagt de kostprijs voor 60 extra studiepunten verpleegkunde 12 miljoen per jaar. Rekening houdend met de gefaseerde uitrol van het nieuwe curriculum en de verdragingsmechanismen in de financiering van het hoger onderwijs zijn de extra middelen nodig vanaf academiejaar 2019-2020. De afbouw van bestaande vervolgopleidingen (de half gefinancierde banaba's en het schakelprogramma) kan deze kostprijs matigen met maximaal 3 miljoen. Aangezien de huidige groei binnen het professioneel hoger onderwijs de minimale groei van 2% voor een klik van het budget (eveneens met 2%) reeds ruim overschrijdt, zal er geen bijkomende impact op de klik zijn.

Implementatie

De vernieuwde opleiding moet starten vanaf academiejaar 2016-2017. Dat geeft de opleidingen één jaar om de ingrijpende curriculumwijziging voor te bereiden. Het nieuwe curriculum moet een antwoord bieden op de kwantitatieve vereisten van de Europese

richtlijn (uren klinische praktijk) en de 7 domeinen en 8 competenties breed afdekken.

De nieuwe opleiding wordt gefaseerd ingevoerd: jaar per jaar, zodat studenten die reeds begonnen zijn of beginnen in academiejaar 2015-2016 nog in het huidige traject blijven. Voor studenten die studieduurvertraging oplopen en zo van het oude in het nieuwe curriculum terecht zouden komen, worden overgangsmaatregelen uitgewerkt. Concreet:

- o 2016-2017: organisatie van het vernieuwde eerste jaar
- o 2017-2018: organisatie van het vernieuwde tweede jaar
- o 2018-2019: organisatie van het vernieuwde derde jaar
- o 2019-2020: organisatie van het nieuwe vierde jaar (eerste contractstages) + afbouw van de huidige vervolgoopleidingen

In september dienen we NVAO over dit voornemen te informeren. Op basis van dit voornemen kan de NVAO tegen 1 oktober 2015 een tijdelijke accreditatie verlenen voor maximaal drie jaar. Tegen 30 september 2018 zal er dus een nieuwe visitatie en accreditatie moeten gebeuren op basis van het nieuwe curriculum dat dan van start zal gegaan zijn.

Om de implementatie mogelijk te maken en met name het concept van de contractstage concreet uit te werken, is een nauw overleg nodig tussen het werkveld en de opleidingen. Die opdracht wordt gegeven aan een gezamenlijk platform waarin de hogescholen vertegenwoordigd zijn via de VLHORA en de sector via VERSO. Ook met het kabinet De Block zullen we dit grondig doorspreken (statuut van 'verpleegkundige in opleiding', systeem van vergoeding, kostprijs,...).

Financiering

Zoals hierboven aangegeven zal vanaf 2019-2020 voor deze studieduuruitbreiding een extra budget van maximaal 12 mio moeten voorzien worden binnen de enveloppe voor professioneel hoger onderwijs. De huidige financiering van de banaba's en van het schakelprogramma (samen 3 miljoen) kan hierbij nog in mindering komen.

Vanaf 2019-2020 zullen ook de eerste contractstages lopen. Het is de bedoeling dat het werkveld een vergoeding voorziet voor deze stagiairs, die immers prestaties leveren waarvoor de sector anders ook betaalde krachten zou moeten inzetten. Het is een opdracht voor het platform met VLHORA, VERSO en andere vertegenwoordigers uit het werkveld om concrete voorstellen over deze vergoeding uit te werken, met inbegrip van bepalingen over het sociaal en arbeidsrechtelijk statuut. Op basis van die voorstellen zullen de bevoegde overheden dan de nodige randvoorwaarden moeten creëren.

6. Voorstel van beslissing van de Vlaamse Regering

De Vlaamse Regering gaat akkoord met de principes in deze conceptnota en belast de minister, bevoegd voor Onderwijs met de verdere uitwerking ervan.

Aan de goedkeuring van deze conceptnota zijn geen financiële of budgettaire consequenties verbonden.

Hilde CREVITS

Viceminister-president van de Vlaamse Regering
Vlaams minister van Onderwijs